

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ЯК СКЛАДОВА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ І МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Беляєва О.М., Синиця В.Г.

Розглянуто взаємозв'язок між методами і прийомами навчання латинської мови і медичної термінології. Значну увагу приділено прийому алгоритмізації як такому, що має широкі можливості для оптимізації процесу навчання. Наголошується на необхідності використання прийомів позитивного емоційного ставлення до навчання.

Ключові слова: латинська мова і медична термінологія, прийоми навчання, алгоритмізація, позитивне емоційне ставлення до навчання.

Усвідомлення того, що латинська мова залишається невід'ємним компонентом професійної, гуманітарної та гуманістичної освіти і відіграє важливу роль у формуванні професійної особистості майбутнього лікаря, зумовлює необхідність подальших пошуків удосконалення технології навчання латинської мови за професійним спрямуванням. У цьому контексті на особливу увагу заслуговує питання відбору оптимальних методів і прийомів навчання.

Традиційно методом навчання називають апробовані та систематично функціонуючі способи взаємопов'язаної діяльності тих, хто навчає, і тих, хто навчається, спрямовані на вирішення в процесі навчання певних освітніх, виховних і розвивальних завдань. Метод навчання — це складна дидактична категорія, завдяки якій реалізуються всі функції навчання: освітня, виховна, спонукальна, контрольна-корекційна.

Часткових цілей того чи іншого методу досягають шляхом застосування різних прийомів навчання — деталей методу, конкретних операцій, які в різних комбінаціях і в різних послідовностях утворюють різні методи. Вибір прийомів, які використовуються викладачем, зумовлений багатьма факторами, такими як зміст і специфіка змісту навчання мови, ступінь підготовки, вікові та психологічні особливості осіб, що навчаються,

цілі й етап навчання etc. Щодо методів навчання латинської мови і медичної термінології, то вони зумовлюються закономірностями і принципами її вивчення, логічною структурою і міждисциплінарним характером цієї навчальної дисципліни.

Як показує практика, ефективність професійно орієнтованого навчання латинської мови значною мірою зумовлена саме тим, як викладач розуміє, що таке методи і прийоми навчання, чи обізнаний він із різними класифікаціями, чи вміє комбінувати між собою ті чи інші прийоми, нарешті, чи доцільне використання певних прийомів узагалі.

З-поміж прийомів, представлених у методичній літературі, на нашу думку, найбільш прийнятні в чистому вигляді або адаптовані до потреб професійно орієнтованого навчання латинської мови такі: читання вголос (мовчки); ознайомлення зі значенням слова за допомогою словника; зіставлення характеристик латинських мовних одиниць різних рівнів із відповідними в рідній (іноземній) мові; морфемний і словотвірний аналіз; диференціація омонімічних форм; списування з метою фіксації в пам'яті; заміна і/або поширення мовних одиниць; конструювання словосполучень (речень); моделювання структури термінологічного словосполучення; складання таблиць (схем, семантичних карт) і їх заповнення прикладами; семантизація нових слів (переклад рідною мовою, дефініювання, з використанням “мовної здогадки”, із застосуванням елементів деривації); добір прикладів; корекція деформованих мовних одиниць.

З огляду на те, що одним із найстаріших і найпоширеніших прийомів, які застосовуються в процесі навчання нерідної мови, є переклад, розглянемо його детальніше. Зазначимо, що нині спостерігається чітка тенденція розрізняти переклад як професійну навичку, сформовану внаслідок вищого володіння мовою, і переклад як адекватний засіб вираження одного й того самого змісту засобами іншої мови [3; 4; 7; 8; 9].

Переклад як вправляння об'єднує: а) переклад окремих слів із метою виявлення лексичних, граматичних, орфографічних особливостей слів;

б) переклад окремих словосполучень і речень із метою демонстрації особливостей зв'язку між словами, формування навичок вибору окремих відмінкових форм і/або синтаксичних конструкцій; в) переклад зв'язного тексту.

Специфіка такої навчальної дисципліни, як “Латинська мова та медична термінологія”, спонукає виокремити ще один аспект проблеми й окреслити конкретну мету перекладу — встановлення і відтворення відповідності (еквівалентності) між зв'язаними, регулярно використовуваними, оптимальними для цього мовленнєвого регістру термінологічними та клішованими одиницями (синтагмами), що входять до мови-джерела, й аналогічними одиницями мови-об'єкта [8, с. 102].

Методичним прийомом, який має широкі можливості для оптимізації процесу навчання латинської мови та медичної термінології, є прийом алгоритмізації. У застосуванні до навчального процесу алгоритми — це точні інструкції щодо поетапного виконання навчальних операцій, придатні для всіх завдань даного типу [1; 2] або “чітка, розумова, з методичною доцільністю продумана система логічних операцій, послідовне розв'язання яких неминуче приводить до правильного розв'язання задач” [5, с. 152].

Навчальним алгоритмам властиві загальні риси математичних алгоритмів: детермінованість, тобто виражена визначеність і однозначність дії, загальнозрозумілість, послідовність, масовість, тобто застосування для виконання всіх однотипних завдань, результативність — отримання результату за наявності певних вихідних даних. Як логічна форма організації мисленнєвої діяльності алгоритми характеризуються стислістю і зв'язністю, виступаючи одночасно засобом організації процесу пізнання й досягнення його результату, формуючи при цьому чіткий спосіб мислення студентів [1, с. 85–86]. Позитивними рисами алгоритмізації є здатність забезпечувати зворотний зв'язок між викладачем і студентом, який не лише надає відомості про правильність чи неправильність остаточного результату, а й про правильність виконання поопераційних дій студента.

Слід погодитися з С. Караманом, який усі види алгоритмів, що використовуються в лінгводидактиці, пропонує розділяти на алгоритми розпізнавання, що вживаються для визначення специфіки частин мови, категорії роду, відмінка тощо, й алгоритми розв'язування, за допомогою яких відбувається навчання правильного вживання граматичних форм в усному або писемному мовленні [5, с. 152].

Спеціальні прийоми, спрямовані на забезпечення лінгвопрофесійних знань і формування відповідних умінь і навичок із латинської мови за професійним спрямуванням, такі: аналіз змісту фахових понять, утворення графічних опор для декодування змісту терміна, створення ілюстративних (схематичних) опор для об'єднання термінологічних одиниць у семантичні групи, зіставлення вербальної форми терміна з його дефініцією, системна презентація термінологічних одиниць, класифікування, групування термінів за їх належністю до певної семантичної групи.

Зважаючи на те, що формування (підтримання) мотивації і позитивного емоційного ставлення до навчання — вагомий чинник його ефективності, окрему групу утворено прийомами, які забезпечують цей процес. Необхідність використання цієї групи прийомів, з одного боку, зумовлена тим, що актуалізація позитивних емоцій сприяє розвитку та зміцненню професійного інтересу, який стимулює ці емоції і в подальшій професійній діяльності. З іншого боку, за допомогою таких прийомів реалізується лінгвокультурологічна складова змісту навчання. Прийоми, про які йшлося вище, представлено такими: етимологізація термінологічних одиниць, уведення елементів історизму під час семантизації термінів і номенклатурних найменувань (їх компонентів), тлумачення і коментування змісту фразеологічних одиниць, знаходження відповідних за змістом фразеологізмів в українській мові, ознайомлення з кодексом професійної поведінки і соціумними цінностями, ідеями і концептами. Основна цінність цих прийомів у тому, що вони дають змогу осмислювати природу мовних явищ у рамках тієї історичної епохи, в якій вони функціонували [6, с. 43].

Отже, відповідно до визначеної структури змісту в процесі професійно орієнтованого навчання латинської мови застосовуються прийоми, які забезпечують засвоєння базових (мовних), лінгвопрофесійних і культуролінгвальних знань та опанування відповідних умінь і навичок.

Список використаної літератури

1. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / Сергей Иванович Архангельский. — М. : Высшая школа, 1980. — 368 с.
2. Батышев С. Я. Научная организация учебно-воспитательного процесса / Сергей Яковлевич Батышев. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Высшая школа, 1975. — 448 с.
3. Берман И. М. Методика обучения английскому языку в неязыковых вузах / Иосиф Моисеевич Берман. — М. : Высшая школа, 1970. — 231 с.
4. Липгарт А. А. Преподавание иностранных языков: перевод как дидактический прием и способность переводить как профессиональный навык / А. А. Липгарт // Вестник Московского университета. - Сер. 9. Филология. — 2001. — № 6. — С. 207 — 214.
5. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах : [підр.] / [Пентилюк М. І., Караман С. О., Караман О. В. та ін.] ; за ред. М. І. Пентилюк. — К. : Ленвіт, 2004. — 400 с.
6. Полютина З. Р. Цивилизационная лингвистика / Зилаира Риязовна Полютина. — Уфа : БГМУ, 2005. — 279 с.
7. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения : [учебн. пособ.] / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. — К. : Ленвит, 2004. — 192 с.
8. Тер-Минасова С. Г. Семантика функциональных стилей и оптимизация преподавания иностранных языков / Светлана Григорьевна Тер-Минасова. — М. : Изд-во Московского ун-та, 1986. — 152 с.
9. Шовковий В. М. Методичні основи застосування взаємозіставного

методу в навчанні граматики класичних мов: дис. канд. пед. наук : 13.00.02
“Теорія та методика навчання” (класичні мови) / Шовковий В’ячеслав
Миколайович. — К., 2004. — 255 с.